

Dipl. ekon. J. Felicijan:

Geografska razporeditev rudarske in metalurške proizvodnje cinka

Poraba cinka je po letu 1900 naraščala približno v enakem obsegu kakor poraba vseh barvastih kovin. Od 475.000 t v letu 1900 se je dvignila do leta 1952 na 1.942.000 t, kar predstavlja 409 %. V istem obdobju je narasla poraba vseh barvastih kovin od 2.043.000 v letu 1900 na 9.364.000 t v letu 1952, kar predstavlja 458 %.

Povečana rudarska industrija se je po geografski strukturi v istem obdobju spremenila tako, da so se predeli, ki razpolagajo z večjimi zalogami cinkovih rudišč, pričeli intenzivneje črpsti, ne oziraje se na splošni nivo industrijske razvitosti dotične dežele.

Medtem ko je bila Evropa udeležena v rudarski proizvodnji leta 1913 s 40 %, je znašala njena udeležba v letu 1955 le 16 %. V l. 1955 niso vračunane dežele vzhodnega bloka, kar pa slike ne spremeni, ker je znašala v letu 1913 rudarska proizvodnja Rusije le 31.400 t kovine od skupne evropske proizvodnje 462.200 t.

V letu 1955 imajo največjo rudarsko proizvodnjo cinka naslednje dežele:

rudarska proizvodnja v 000 t kovine

ZDA	599,70
Kanada	346,60
Avstralija	165,—
Mehika	227,—
SSSR	183,50

Te dežele imajo tudi največje zanesljive in verjetne zaloge.

zanesljive verjetne
zaloge zaloge
v 000 t kovine

ZDA	13.827	21.400
Kanada	5.628	6.730
Avstralija	2.033	3.822
Mehika	520	3.600
SSSR	?	?

Med dežele, ki imajo visoke zaloge in še danes minimalno rudarsko proizvodnjo spadajo:

	Zanesljiva zaloga	Verjetna zaloga	Rudarska proizvod.	(v 000 t kovine)
Bolivija	1.047	2.178	29,9	1.955
Argentina	1.120	1.243	15,4	
Burma	513	1.500	—	

Geografska razdelitev metalurške proizvodnje cinka se je v prvi polovici 20. stoletja tudi spremenila, vendar ne tako močno, kakor rudarska proizvodnja. Evropa je leta 1913 proizvedla 618.400 t cinka proti 641.000 t v letu 1952. Evropa je torej ostala na približno isti absolutni višini. Njen delež v svetovni proizvodnji pa je znašal leta 1913 68 %, dočim je znašal leta 1952 le 28 %. Metalurška proizvodnja vendarle ni rasla v posameznih deželah vzporedno z rudarsko proizvodnjo. Med rudarsko in metalurško proizvodnjo ni vsklajenosti in na posameznih kontinentih, vzeti kot celota. Letno primanjkuje odn. je preveč pridobljivega materiala iz rudarske

proizvodnje za metalurško proizvodnjo v 000 t kovine kakor sledi:

Kontinent	primanjklj. 1938	višek	primanjklj. 1952	višek
Evropa (brez vzh. bl.)	234	—	266	—
Azija (brez vzh. bl.)	—	11,3	—	9,—
Afrika	—	12,6	—	152,7
Amerika	—	249,9	—	156,3
Avstralija	—	117,1	—	77,—

Vzhodni blok se v glavnem med seboj pokriva. Primanjkljaj beleži Poljska z 41.000 t kovine v letu 1938 in z 20.000 t kovine v letu 1952.

Uravnoteženosti med rudarsko in metalurško proizvodnjo tudi ni v posameznih deželah posameznih kontinentov. V Evropi imajo največjo metalurško proizvodnjo naslednje dežele: Belgija, Nemčija, Francija, Vel. Britanija, Italija, Norveška, Nizozemska, Jugoslavija in Španija.

Največjo rudarsko proizvodnjo pa imajo: Nemčija Italija, Španija, Jugoslavija in Švedska.

Belgija: kot novi evropski proizvajalec metalnega cinka praktično vso rudo uvaža ter pokriva Belgijski Kongo približno 50 % njenih potreb cinkovih koncentratov.

Nemčija: je v starih mejah razpolagala z dovoljnimi rudami, dočim je za Zah. Nemčijo znašal deficit leta 1952 44.800 t.

Francija: je navezana na uvoz. Deficit znaša okoli 60.000 t kovine. V severnih bivših afriških kolonijah je imela po vojni pokritje za 75 % svoje proizvodnje, medtem ko je pred vojno ta njena posest proizvajala le 8.000 t kovine v rudarski proizvodnji letno.

Približno isti deficit ima **Vel. Britanija**.

Norveška: krije svoj deficit v višini 30.000 do 40.000 t kovine letno iz sosedne Švedske.

Nizozemska: je v celoti navezana na uvoz. Med glavnimi proizvajalci metalnega cinka so v Evropi pokrite z lastno rudarsko proizvodnjo Italija, Jugoslavija in Španija.

Italija: ima letni pribitek med 40.000 do 60.000 t metala.

Jugoslavija: je do leta 1956 izvažala okoli 50.000 t koncentrata, medtem ko se je v zadnjih letih z novo elektroizlozbo cinka v Sabcu znižal izvoz za okoli 20.000 t. Z razširitvijo metalurške proizvodnje pa bo v najkrajšem času ves koncentrat predelan doma.

O P O M B E :

1. Belg. Kongo v letu 1956 januar—junij samo 10.469 t.

2. ** cenjeno.

3. Metalurška proizvodnja izključuje remelted cink, za Jugoslavijo vključen cinkov prah.

4. Francija samo iz rud in koncentratov.

5. Vključeni redetil, ne pa remelted za ZDA, Zah. Nemčijo, Belgijo.

6. Za Kanado, Vel. Britanijo, Avstralijo: B. B. N. F. M. S.

Zaključek:

Rudarska proizvodnja je zajela v zadnjih desetletjih vsa področja, kjer so nahajališča

Španija: je imela še leta 1938 metalurške proizvodnje letno samo 7.700 t proti rudarski proizvodnji 44.200 t. Leta 1952 znaša metalurška proizvodnja 21.200 t, rudarska pa 83.000 t.

Izvoz in uvoz cinkovega koncentrata v dolgih tonah, računani v 000 t kovine je znašal zato po posameznih državah v letu 1955 kakor sledi:

IZVOZ IN UVOZ CINKOVEGA KONCENTRATA V DOLGIH TONAH 1.1955 (neto) tel — quel

	lgt koncentrata	lgt vseb. metal	mt met. proizv.
uvoz	izvoz	uvoz	izvoz
Alžerija	55.911		
Avstralija		115.400	102.705
Avstrija	4.720		
Belgija	468.321		211.941
Belg. Kongo	100.057		33.961
Bolivija		15.000**	
Burma		13.000**	
Kanada		190.956	233.694
Finska	14.878		
Maroko	88.462		
Z. Nemčija	94.757		179.969
Grčija	16.322		
Indija	2.458		
Italija	56.680		70.134
Mehika		171.738	56.136
Peru		90.000**	17.181
Španija	106.675		23.785
Švedska	103.393		
J in JZ Afrika	11.985		
Tunizija	10.981		
Zdr. kralj.	102.687		82.648
Jugoslavija	43.799		13.764
Francija	285.491		109.078
Japonska	10.680		112.519
Nizozemska	65.018		28.438
Norveška	95.079		44.186
ZDA	438.630		935.133
Argentina			13.497
Poljska	?		156.000
Kitajska			**500
Sev. Rodezija			28.342
SSSR			270.000
			2.724.000

cinkove rude, razen tistih predelov, kjer je eksploatacija zaradi prometnih zvez onemogočena. Cinkovi metalurški obrati so v svetovnem merilu locirani tako, da je okoli 30 % svetovne proizvodnje cinkovih koncentratov predmet mednarodne trgovine. Ta trgovina se ne omejuje samo na znotraj posameznih kontinentov, temveč je tudi medkontinentalen. To velja predvsem za Evropo z rudarskim deficitom in Avstralijo ter Afriko z rudarskim suficitom. Rudarski deficit je nadalje visok v ZDA, ki ga na prvem mestu pokrivajo Kanada, Mehika in Peru, delno pa se oskrbuje tudi iz drugih kontinentov.

Analiza poslovnih rezultatov v razdobju januar-april 1958

Cinkarna je v letu 1957 dosegla velik in vsestranski napredek, tako v pogledu povečanja proizvodnje, ekonomičnosti, povečanja proizvodnosti dela in izboljšanja rentabilnosti poslovanja.

Finančni plan za leto 1958, ki je sestavljen v skladu z republiškim družbenim planom, pa predvideva za leto 1958 še nadaljnje povečanje proizvodnje, večjo ekonomičnost in produktivnost ter rentabilnost.

Z izpopolnjevanjem našega gospodarskega sistema, ki se vedno hitreje otresa ostankov

časno sili proizvodna podjetja k bolj ekonomični proizvodnji in s tem k čim večji konkurenčnosti.

Cinkarna je vsa zadnja leta neprestano težila za čimbolj ekonomično proizvodnjo in to vedno s stališča konkurenčnosti na svetovnih tržiščih, seveda z ozirom na potrošnja reprodukcijskega materiala ter energije.

Z ozirom na izredno nizke cene barvnih kovin v svetovnem merilu pa postaja ta problem akuten, zato je jasno, da moramo čim hitreje odkrivati vse rezerve, ki še obstajajo

Princip rentabilnosti v poslovanju gospodarskih organizacij je treba razumeti kot težnjo, da se doseže čim večji ekonomski efekt z angažiranjem čim manjših sredstev.

V našem primeru merimo rentabilnost poslovanja z višino skupne akumulacije proti vrednosti vloženih osnovnih in obratnih sredstev.

Vložena osnovna sredstva primerjamo po prvotni vrednosti in ne po sedanji. V teku proizvodnega procesa se del osnovnih sredstev spreminja iz naturalne v denarno obliko. Odpisani del osnovnih sredstev, ki je dobil denarno obliko je še vedno vezan na osnovna sredstva in predstavlja izločena sredstva. Če bi upoštevali samo sedanjo vrednost osnovnih sredstev bi prišlo lahko pri primerjavah s preteklimi razdobji do anomalij.

Indeks tako ugotovljene rentabilnostne stopnje znaša v prvih štirih mesecih leta 1958 105 če je v letu 1957 dosežena rentabilnostna stopnja 100. Skupna akumulacija je večja za 21,38% kakor v preteklem letu. Povečana pa so vložena osnovna in obratna sredstva, z 1,82% v primerjavi z letom 1957.

Osnovna sredstva so povečana za 0,15% v primerjavi z letom 1957.

Obratna sredstva so povečana za 5,58% v primerjavi z letom 1957.

Povečana rentabilnostna stopnja je izključno odraz boljšega poslovanja, ker so prodajne cene iz leta 1957 ostale neizpremenjene.

2. Rentabilnost kot odraz viška produkta proti uporabljenim sredstvom.

Tudi s tem pokazateljem merimo rentabilnost podjetja in sicer s poudarkom na ekonomičnosti proizvodnje. Rentabilnost po tem pokazatelju je prav tako znatno višja, čeprav je letos zaradi revalorizacije amortizacija višja.

Če vzamemo leto 1957 kot 100 — znaša indeks rentabilnosti, ki je odraz viška produkta proti uporabljenim sredstvom v letu 1958 108.

3. Rentabilnost kot odraz viška produkta proti realizaciji.

Indeks rentabilnosti znaša po tem indikatorju v letu 1958 106, če vzamemo leto 1957 kot 100.

Vsi trije indikatorji za ugotavljanje rentabilnosti poslovanja nam vsak v svojem jeziku potrjujejo, da je bilo naše poslovanje v letošnjem letu še uspešnejše kakor v preteklem.

To so seveda rezultati prvih štirih mesecev od katerih bodo nekatera manjša odstopanja, vendar vse kaže, da večjih odstopanj do konca poslovnega leta ne bo.

II. Proizvodnja

1. Skupna proizvodnja je za 3% večja od planirane za leto 1958;

2. Skupna proizvodnja je za 10,91% večja od proizvodnje v letu 1957.

III. Osnovna sredstva

1. Osnovna sredstva predstavljajo v letu 1958 68,12% od skupnih vloženih sredstev;

Osnovna sredstva predstavljajo v letu 1957 69,26% od skupnih vloženih sredstev.

2. Randman osnovnih sredstev

a) Bruto proizvodnja proti skupnim osnovnim sredstvom:

V letu 1958 smo na 1 dinar vrednosti osnovnih sredstev ustvarili za 15,41% vrednosti proizvodnje po prodajni ceni več kakor v letu 1957.

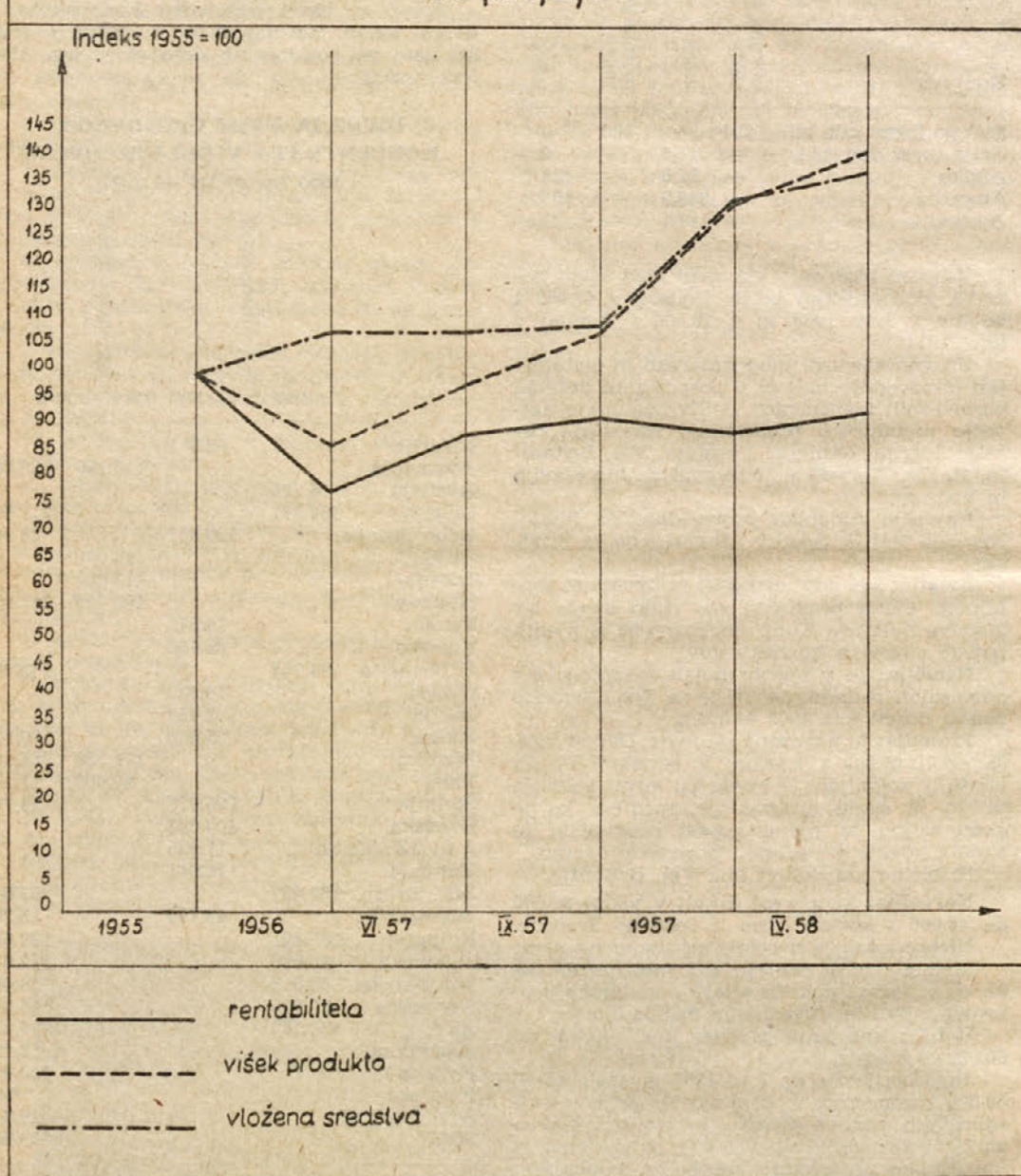
3. Od skupnih osnovnih sredstev predstavljajo:

gradbeni objekti	29,36%
strojne naprave	64,06%
sredstva za prevoz in zveze	5,15%
inventar, orodje, instrum.	1,43%

4. Starost osnovnih sredstev

Uporabljiva vrednost osnovnih sredstev znaša 51,43%.

Rentabiliteta podjetja

nekdanjega administrativno dirigitiranega sistema, s tem ko se polagoma približuje normalnim ekonomskim odnosom, dobivajo napor za čim rentabilnejše poslovanje svojo pravo ekonomsko vsebino.

Že se pojavlja pojem konkurenčnosti, primerjajo se proizvodni stroški naših tovarn s sorodnimi v industrijsko razvitih deželah. Slednje je posebno važno za tista podjetja, ki so prisiljena višek svoje proizvodnosti plasirati v tujino. Res je, da so to prvi začetki in da še obstaja sistem, ki zaradi trenutnih gospodarskih težav (pasivna zunanjetrgovinska bilanca) subvencionira izvoz, vendar že dalj časa ne v taki meri kakor nekoč. Politika subvencioniranja izvoza se vodi tako, da že isto-

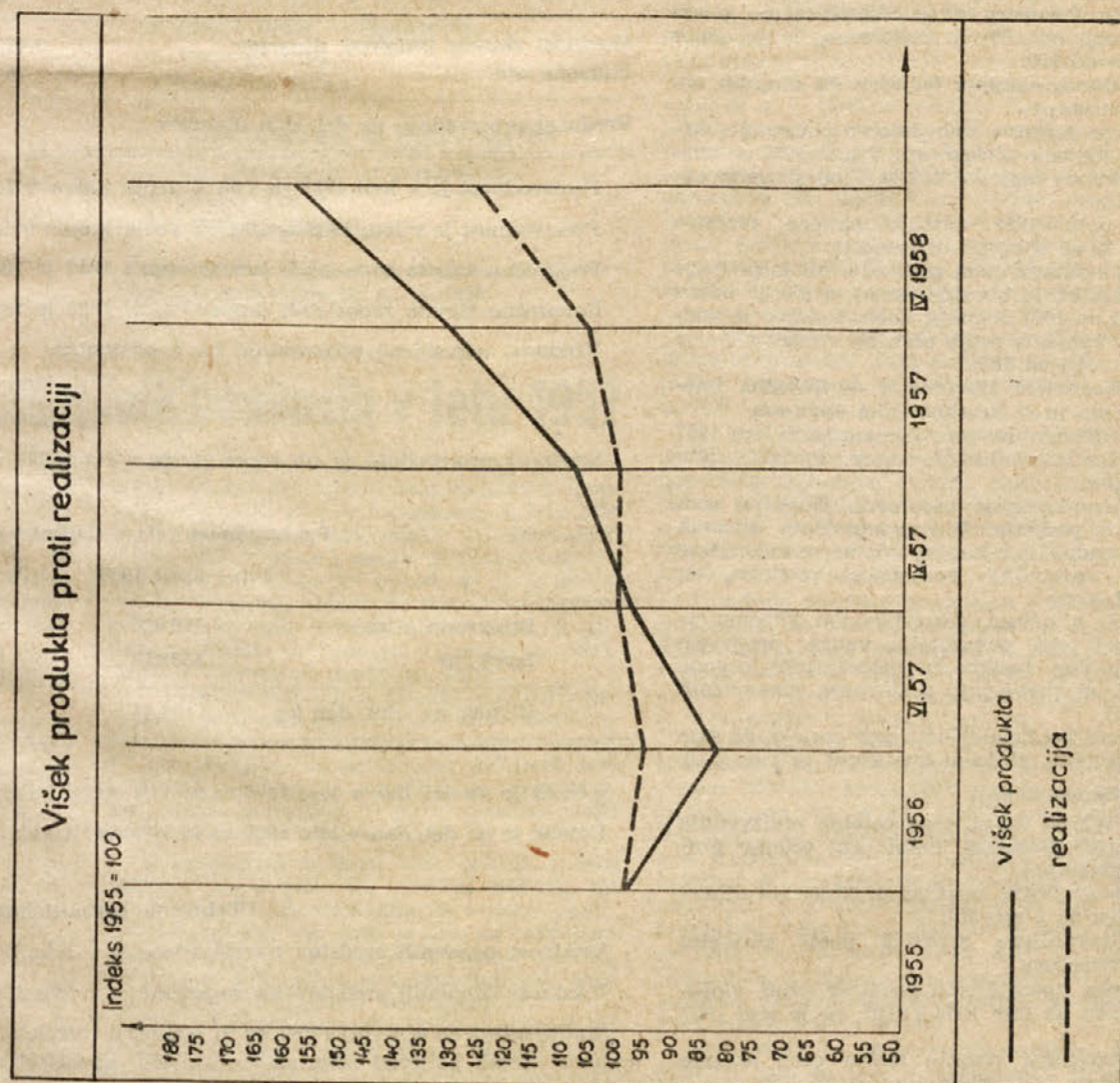
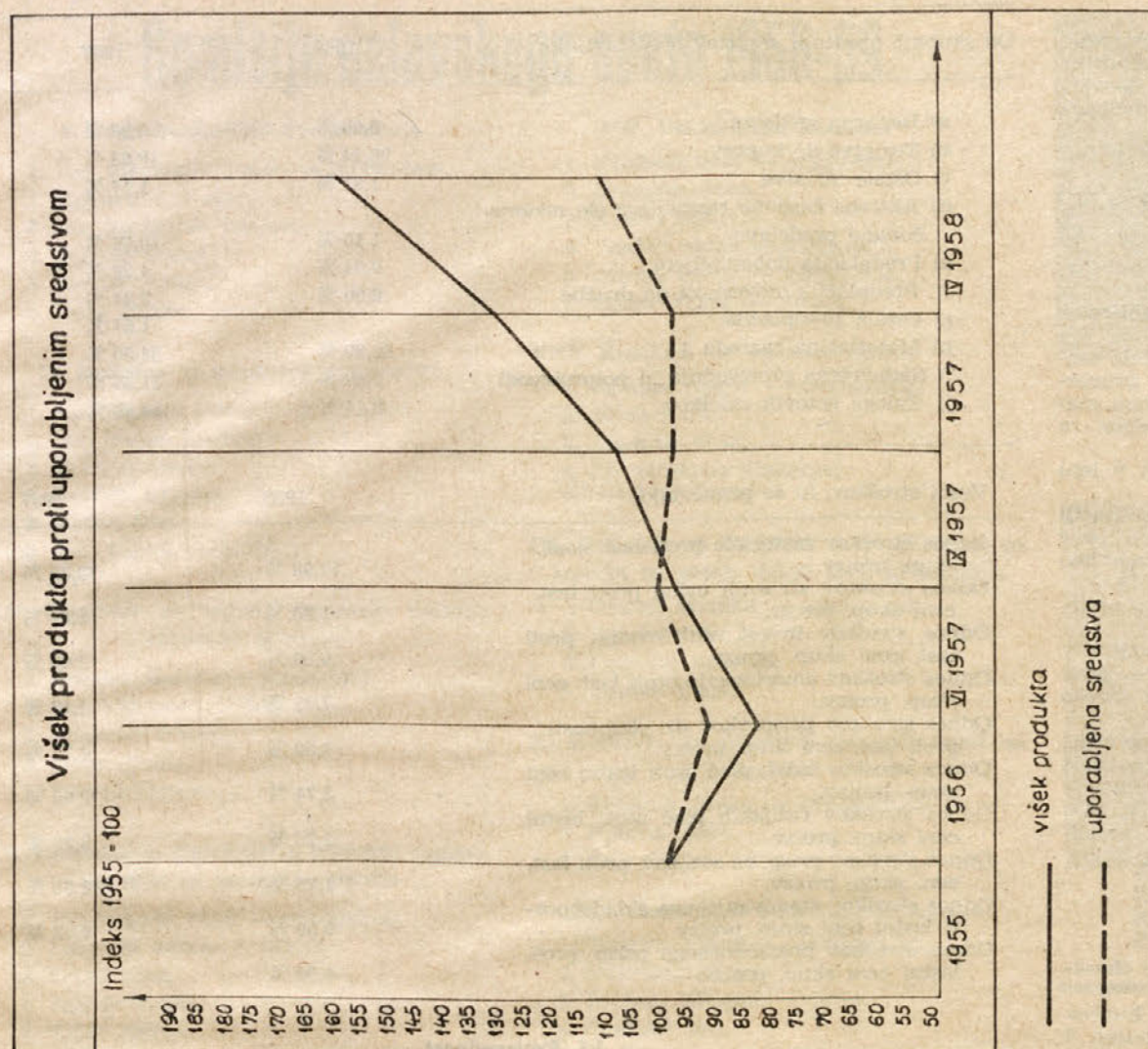
v podjetju in stremeti za izboljšanjem obstoječih tehnoloških postopkov, odnosno misliti na nove, ki so bolj ekonomični in rentabilni.

Napori, ki jih vlaga Cinkarna v tej smeri, so dali že v letu 1957 dobre rezultate, še boljši pa so rezultati, ki smo jih dosegli prve štiri mesece leta 1958, pri tem pa z njimi še ne moremo biti zadovoljni, ker še obstajajo notranje rezerve.

Nekaj pokazateljev externe analize poslovanja:

I. Pokazatelji rentabilnosti podjetja

1. Rentabilnost kot odnos skupne akumulacije proti vloženim sredstvom.

IV. Obratna sredstva

a) Realizacija proti obratnim sredstvom.

1. Koeficient obračanja obratnih sredstev: Indeks obračanja sredstev je po gornjem izračunano v letošnjem letu 109, če smatramo rezultat leta 1957 kot 100.

2. Obratna sredstva predstavljajo v letu 1958 31,88% od skupnih sredstev.

Obratna sredstva predstavljajo v letu 1957 30,74% od skupnih sredstev.

3. Struktura obratnih sredstev:

Od skupnih obratnih sredstev predstavljajo: (gl. razpredelnico zgoraj desno!)

4. Zaloge materiala proti uporabljenem materialu

Zaloge materiala na razredu 3 kažejo tendenco zmanjševanja. Če vzamemo za primerjavo odnos med zalogo in uporabljenim materialom v letu 1957 100 znaša indeks za leto 1958 87,51.

Ta pokazatelj nam pravi, da smo v letu 1958 material hitreje obračali.

5. Zaloge gotovih izdelkov proti realizaciji

Zaloge gotovih izdelkov izkazujejo prav tako tendenco zniževanja. Če vzamemo leto 1957 kot 100 je indeks v letu 1958 74,43.

Gornji indikator nam kaže, da smo proizvodnjo v letu 1958 hitreje realizirali.

6. Terjatve do kupcev proti realizaciji

Če vzamemo odnos terjatev do kupcev proti realizaciji v letu 1957 kot 100 znaša indeks v letu 1958 139. .

Med letom je stanje terjatev običajno višje, toda v letošnjem letu je plačilna sposobnost podjetij izredno slaba. Finančna operativa je s svojim delom na tekočem. Per 30. IV. 1958 je bila struktura terjatev do kupcev naslednja:

kupci domači	73,02 %
kupci v inozemstvu	13,67 %
sporne terjatve	13,17 %
sumljive terjatve	0,14 %

7. Terjatve do kupcev v odnosu do obveznosti proti dobaviteljem

V letu 1958 znašajo terjatve do kupcev 157,59 % proti obveznostim do dobaviteljev.

V letu 1957 so znašale terjatve do kupcev 327,77 % proti obveznostim do dobaviteljev.

Gornji odnos prikazuje do katere višine podjetje finansira svoje odjemalce (če je odnos večji od 100) in nasprotno, če je odnos manjši od 100.

8. Odnos skupnih terjatev do skupnih obveznosti

Svoje terjatve vnovčujemo počasneje, kakor plačujemo obveznosti. V letu 1957 so znašale skupne terjatve 139,38 % od skupnih obveznosti.

V letu 1958 znašajo skupne terjatve 135,17 % od skupnih obveznosti.

Ta indikator nam prikazuje ali je podjetje povečalo svoja obratna sredstva (če je odnos manjši od 100) in nasprotno v kolikor je podjetje zmanjšalo svoja obratna sredstva (če je odnos večji od 100).

9. Koeficient likvidnosti — likvidna imovina proti kratkoročnim obvezam

Koeficient likvidnosti je znašal v letu 1957 1,58. Koeficient likvidnosti je znašal v letu 1958 1,52.

Ta indikator je barometer finančne sposobnosti podjetja. V kapitalističnih državah se ga poslužujejo banke, ker na osnovi višine istega ugotavljajo sposobnost podjetja, da vrne dolgo.

Tudi v našem gospodarskem sistemu je vrednost tega pokazatelja velika, predvsem za Narodno banko in inšpekcijske organe oblasti, ki preverjajo poslovanje posameznih podjetij.

Gornji koeficienti nam prikazujejo, da smo zelo likvidni. Običajni koeficient je 1 do 1,10.

V. Ekonomičnost

1. Stvarna lastna cena celotne proizvodnje proti planirani lastni ceni celotne proizvodnje

Stvarna lastna cena je za 33,358.214 dinarjev nižja od planirane.

2. Uporabljeni sredstva proti vloženim sredstvom

Indeks uporabljenih sredstev proti vloženim znaša za leto 1958 110,87, če je leto 1957 100.

3. Struktura stvarne lastne cene skupne proizvodnje: (gl. razpr. desno!)

Od skupnih obratnih sredstev predstavljajo:	1958	1957
a) Denarna sredstva	5,00 %	5,33 %
b) Terjatve do kupcev	28,24 %	18,63 %
c) Ostale terjatve	1,61 %	1,17 %
d) Aktivne časovne razmejitve (še neobračunane predelave)	1,40 %	10,76 %
e) Predplačila dobaviteljem	9,04 %	4,28 %
f) Predplačila obveznosti do družbe	6,00 %	2,21 %
g) Ostala predplačila		1,67 %
h) Material na razredu 3	32,69 %	34,00 %
i) Nedovršena proizvodnja in polproizvodi	7,57 %	11,55 %
j) Zaloge gotovih izdelkov	8,44 %	10,40 %

Vrsta stroškov, ki se primerjajo	1958	1957
Odnos stroškov materiala proti last. ceni skup. proizv.	77,08 %	78,85 %
Odnos stroškov stvarnih uslug proti last. ceni skup. proizv.	1,83 %	2,67 %
Odnos stroškov invest. vzdrževanja proti last. ceni skup. proizv.	0,89 %	2,00 %
Odnos stroškov amortizacije proti last. ceni skup. proizv.	7,55 %	4,17 %
Odnos stroškov prispevkov dr. skupnosti proti last. ceni skup. proizv.	4,50 %	4,72 %
Odnos stroškov izdel. plač proti lastni ceni skup. proizv.	2,74 %	2,90 %
Odnos stroškov režijskih plač proti lastni ceni skup. proizv.	2,26 %	2,22 %
Odnos stroškov prisp. za soc. zav. proti last. ceni skup. proizv.	1,75 %	1,95 %
Odnos stroškov stanovanjskega sklada proti lastni ceni skup. proizv.	0,50 %	0,52 %
Odnos stroškov proračunskega prisp. proti lastni ceni skup. proizv.	0,90 %	

VI. Proizvodnost

	Januar—april 1956	Januar—april 1957	Januar—april 1958
Vrednost skupne proizvod. dinarjev	1.475.876.000	1.746.070.000	1.936.708.000
Izvršene ure	873.663.000	930.797.000	959.018.000
Vrednost proizvodnje na del. dan dinarjev	13.512	15.008	16.144

Proizvodnost je v letu 1958 za 7,56 % večja kakor v letu 1957.

Proizvodnost je v letu 1958 za 19,47 % večja kakor v letu 1956.

Povprečno število zaposlenih januar—april 1957 je 1343 del.

Povprečno število zaposlenih januar—april 1958 je 1363 del.

Vrednost ustvarjene proizvodnje na zaposlenega

januar—april 1958	1.420.910 din
januar—april 1957	1.300.100 din

Vrednost proizvodnje je na zaposlenega v letu 1958 za 9,29 % večja kakor v letu 1957.

Proizvodnost dela v topilnici sur. cinka

	Jan.—april 1956	Jan.—april 1957	Jan.—april 1958
Proizvodnja kg	4.276.926	5.129.899	5.982.826
Izvrš. ur	183.813	191.206	175.491
Učinek na del. dan kg	186,44	210,64	272,72

Učinek je na del. dan v letu 1958 za 29,47 % večji kakor v letu 1957.

Učinek je na del. dan v letu 1958 za 46,27 % večji kakor v letu 1956.

Tehnična opremljenost

Vrednost osnovnih sredstev na zaposlenega v letu 1958 je 3.285.300 din.

Vrednost osnovnih sredstev na zaposlenega v letu 1957 je 3.242.100 din.

Stanje tehnične opremljenosti se ni bistveno izpremenilo, vendar je proizvodnost znatno porasla zaradi boljšega izkoristka obstoječih kapacitet in surovin.

Hinko Haas

Komisije delavskega sveta 1958-59

I. Gospodarsko-finančna komisija

1. Inž. Rasputnik Jakob — predsednik,
2. Komerički Stane,
3. Inž. Stegenšek Klemen,
4. Šafarič Stefan,
5. Krušič Anton,
6. Haas Hinko.

II. Komisija za napredek proizvodnje

1. Inž. Klinger Franc — predsednik,
2. Inž. Stojan Zdenko,
3. Hohnjec Josip,
4. Deržek Avgust,
5. Unetič Rok,
6. Inž. Mikuš Vladimir.

III. Komisija za tarifne postavke, delovne norme in premije

1. Botušič Marino — predsednik,
2. Inž. Marjanovič Boško,
3. Bricman Franc,
4. Lužar Ivan,
5. Pozvek Drago.

IV. Komisija za higiensko in tehnično varstvo pri delu in varnostno vzgojo

1. Inž. Rupnik Alojz — predsednik,
2. Ločičnik Janko — tajnik,
3. Fegeš Ivan,
4. Jagodič Stane,
5. Šacer Marta.

V. Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij

1. Nedoh Radovan — predsednik,
2. Lončar Franjo,
3. Vičič Ivan.

VI. Komisija za vzgojo kadrov

1. Štifter Franc — predsednik,
2. Mavec Franc,
3. Korošec Franc,
4. Inž. Marjanovič Boško.

VII. Disciplinska komisija

1. Valenčak Jože — predsednik,
2. Smonkar Ivan,
3. Kaurič Jože,
4. Verdev Stane — namestnik,
5. Brečko Franc — namestnik,
6. Štifter Franc — tožilec.

VIII. Komisija za socialno službo

1. Kramar Avgust — predsednik,
2. Jereb Slava,
3. Bauman Mira,
4. Dr. Hrušovar Gabrijel,
5. Svetličič Ivo.

IX. Komisija za določitev delovnih mest, na katerih ne smejo delati žene in mladina

1. Ostruh Mimika — predsednik,
2. Naraks Jože,
3. Petrovič Angelca,
4. Mlinar Zlata.

X. Komisija za določitev delovnih mest za invalide

1. Ločičnik Janko — predsednik,
2. Pravica Jože,
3. Zele Pavle.

XI. Komisija za stanovanjske zadeve

1. Tratnik Viktor — predsednik,
2. Valenčak Jože,
3. Brežnik Marjan,
4. Svetličič Ivo,
5. Grabar Milan.

XII. Komisija za prošnje, ugovore in pritožbe

1. Dečko Franc — predsednik,
2. Verdnik Jože,
3. Tovornik Franc.

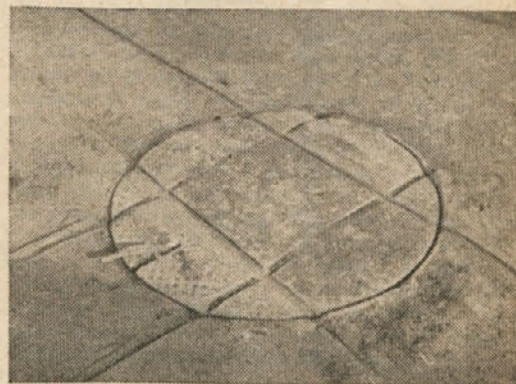
XIII. Komisija za poslovanje DS

1. Inž. Rasputnik — predsednik,
2. Grabar Franc,
3. Lučkašek Zlatko.

Komisije so bile imenovane na 2. seji delavskega sveta dne 15. maja 1958.

Ne brez zaščitnih očal tovariši!
(Iz arhiva varnostnega tehnika)

Nepravilno!
(Iz arhiva varnostnega tehnika)

Poročilo o izvršenih gnojilnih poskusih v letu 1957

Cinkarna Celje, kot proizvajalec umetnega gnojila — superfosfata, je v letih 1955-56 dala pobudo, da v sodelovanju z združenim trgovskim podjetjem Agrotehniko, ki oskrbuje kmetijstvo z vsem potrebnim materialom, izvede širom Slovenije vrsto gnojilnih poskusov z različnimi gnojili in na različnih kmetijskih rastlinah. Glavni namen teh gnojilnih poskusov je bil ustvariti in utrditi zaupanje naših kmetijskih proizvajalcev v uspešnost uporabe umetnih gnojil.

V prvem letu je bilo na tridesetih poskusnih parcelah izvedenih prav toliko gnojilnih poskusov. Gnojeno je bilo v večini primerov polno, to je z vsemi tremi glavnimi hranilnimi komponentami: dušik, fosfor, kalij (NPK) v primerjavi z negnojjenimi parcelami. Doseženi rezultati so bili v glavnem zelo zadovoljivi, saj smo pri vseh poskusih dosegli veliko povečanje pridelkov. Ugotovljene pridelke smo primerjali s povprečnimi pridelki statističnega izvora iz predvojnih in povojnih let. Pri krompirju je bilo n. pr. povprečje prekoračeno za 146 %, pri pšenici za 60 %, pri koruzi za 157 %, pri rži za 65 %, pri ajdi za 27 %, pri krmni pesi za 255 %, pri korenju za 243 %, na travniku za 48 %, pri črni detelji za 220 % in pri lucerni za 145 %. Večja ali manjša po-

dobna povečanja pridelkov so bila dosežena še pri drugih kmetijskih rastlinah. Podrobnosti o rezultatih gnojilnih poskusov iz leta 1955 do 1956 so bile objavljene v »Cinkarnarju« v letu 1957. V istem poročilu je tudi navedenih več razlogov, ki so bili povod, da se je akcija začela. V grobih obrisih so bili zajeti osnovni pojmi o glavnih hranilnih elementih, o njihovem učinku in funkciji v zemlji in predvsem v kmetijskih rastlinah samih.

Vsekakor smo bili z izvedbo gnojilnih poskusov, predvsem pa z njihovimi rezultati zadovoljni. Upamo tudi, da smo z njimi dosegli željene namene: na praktičnih primerih smo pomagali spoznavati kmetijskim proizvajalcem velike prednosti, ki jih z uporabo gnojil lahko dosežemo.

Z gnojilnimi poskusi smo pričeli v letu 1956, to je v času, ko smo se odločili, da bomo razvoju in napredku kmetijske proizvodnje posvetili vso skrb in dali na razpolago čim več sredstev. V tem prizadevanju za dvig kmetijske proizvodnje so gotovo tudi naši gnojilni poskusi prispevali svoj delež.

Zaradi omenjenih pozitivnih rezultatov in zaradi tako žive zainteresiranosti terena za gnojilne poskuse, se je Cinkarna odločila, da v naslednjih letih nadaljuje z začetim delom.

V letu 1956-57 je obnovila gnojilne poskuse v glavnem na prvotnih kmetijskih posestvih, nekaj poskusnikov pa je bilo na novo vključenih. V tem letu se je število poskusov povzpelo na 51. Sama izvedba poskusov je bila enaka kot v prvem letu. Na vsakem poskusnem obratu se je odbrala najprimernejša parcela večinoma ob kakšni prometnejši poti tako, da si je poskus ogledalo čim več mimoidočih ljudi. Parcele so bile označene s tablicami z navedenimi gnojili, ki so bila v danem primeru uporabljena. Stremeli smo za tem, da ustvarimo čim večjo vidno razliko med gnojenim in negnojenim delom. S tem je bila jasno prikazana prednost kombinirane uporabe vseh gnojil. V vseh primerih je bil kot fosforno gnojilo uporabljen superfosfat, kar je opravičljivo iz dveh razlogov:

1. Poskusi so bili večinoma na njivah, kjer je superfosfat kot hitro delujoče gnojilo mnogokrat primernejši od počasi topnih fosfornih gnojil.

2. Pri izbiri parcel smo se ogibali kisle zemlje, kjer bi namesto superfosfata bolj odgovarjala Tomaževa žlindra. Kalij smo dodajali v obliki kalijeve soli, dušik pa v obliki apnenega amonijevega solitra. Gnojila smo kombinirali z ozirom na potrebe posameznih kmetijskih rastlin.

Dosežene rezultate podajamo v obliki razpredelnice na str. 6, iz katere je razvidno, kje so bili poskusi izvedeni in na katerih kmetijskih rastlinah, kakšni pridelki so bili doseženi v primerjavi z negnojjenimi parcelami in s povprečnimi pridelki pri nas.

Pri krompirju so bili doseženi tako visoki pridelki, da jih mirno lahko enačimo s pridelki visoko razvitih kmetijskih dežel. Upoštevati pa moramo, da je bil lansko leto pridelek krompirja na splošno zelo velik. Izmed vseh vrst krompirja pri nas vsekakor prevladuje Merkur. V prihodnosti bo potrebno to sorto zamenjati s kvalitetnejšimi. V to nas silijo neprodani viški lanskeletnega pridelka industrijskih in polindustrijskih sort, za katere je premalo kupcev doma, predvsem pa v inozemstvu. Pri kvalitetnejših sortah bo tako visoke pridelke težje doseči.

Pri koruzi je ugotavljanje pridelka malo težje in zato se tudi v posameznih primerih dobljeni rezultati preveč oddaljujejo od pov-

RAZPREDELNICA

Št.	Kmet. rastlina	Poskusno posestvo	Gnojilni obrok	Pridelek na gnoje- ni parceli	Pridelek na negno- jeni par- celi	Razlika v %
1.	Krompir »Merkur«	Burger Ivan, Zbilje	NPK	320	240	33
2.	"	Dermastja J., Zavrh 1	NPK	365	300	21,7
3.	"	Frelj J., Sentrupert	NPK	405	260	55,7
4.	"	Bračika J., Metlika	NPK	420	315	33,3
5.	"	Goršek J., Frankolovo	NPK	103	91	13,2
6.	"	Prelog F., Moškanjci	NPK	360	240	50
7.	"	Bakan F., Gradišče	NPK	470	409	15
8.	"	Horvat J., Nemčavci	NPK	585	290	101,7
9.	"	Peruzzi E., Dole	NPK	200	85	135
10.	"	Zadel F., Radohova	NPK	230	170	35,3
11.	"	Novak A., Rače vas	NPK	120	110	9
12.	"	Gantar I., Žiri	NPK	(250)	—	—
13.	Koruza	Tekauc M., Zg. Hudinja	NPK	(22)	—	—
14.	"	Vrečko I., Grobelno	NPK	125	112	11,6
15.	"	Matkovič I., Metlika	NPK	120	58	107
16.	"	Bračika J., Metlika	NPK	92	61	50
17.	"	Goršek J., Frankolovo	NPK	22	16	37,5
18.	"	Kolar F., Dobje	NPK	68	55	23,6
19.	"	Čas J., Turiška vas	NPK	29	16	81
20.	"	Dolinšek I., Kamnica	NPK	58	37	56,7
21.	"	Babič I., Cven	NPK	45	40	12,5
22.	"	KG, Zavreč	NPK	61	34	79,4
23.	"	Fortunat M., Volče	NPK	58	51	14
24.	"	Franko M., Solkan	NPK	140	105	33
25.	Pšenica ozim. Bavarska kr.	Zadel F., Radohova vas	NPK	31	24	29
26.	Pšenica ozim. Salto	Matkovič J., Metlika	NPK	65	34	91
27.	Pšenica ozim.	Kunej A., Podsreda	NPK	28	22	22
28.	"	Kolar F., Dobje	NPK	50	28	82
29.	"	Kolar F., Dobje	NPK	32	28	14,3
30.	"	Mlakar J., Grobelno	NPK	38	29	31
31.	" italj. Tasilo	Dolinšek J., Kamnica	NPK	42,4	17,6	140
32.	Travniki seno otava	Kolar F., Dobje	NPK	82	28	192,8
33.	Travniki seno	Mlakar J., Grobelno	NPK	47	24	95,8
34.	Travniki otava	Mlakar J., Grobelno	NPK	42	18	133
35.	Travniki seno otava	Prelog F., Moškanjci	NPK	42	25	68
36.	Proso strnišč.	Peruzzi E., Dole	NPK	(toča) 5,5	—	—
37.	"	Dermastja I., Zavrh 1	NPK	44	32	37,5
38.	"	Bakan F., Gradišče	NPK	42	27	55
39.	Korenje	Frelj I., Sentrupert	NPK	340	150	126
40.	"	Guntar I., Žiri	NPK	(180)	—	—
41.	Rdeče korenje Margärten	Dermastja J., Zavrh	NPK	(643)	—	—
42.	Ajda strnišč.	Burger I., Zbilje	NPK	8,6	6,2	38,7
43.	Oves	Guntar I., Žiri	NPK	22,5	11	100
44.	Pesa krmna	Čas I., Turiška vas	NPK	620	380	63
45.	Repa strnišč.	Guntar I., Žiri	NPK	120	—	—
46.	Vinograd	Goršek I., Frankolovo	NPK	82	69	18,8
47.	"	KG, Zavreč	NPK	73 hl/ha	—	—
48.	Čebula	Prelog F., Moškanjci	NPK	30	20	50
49.	Česen	Matkovič J., Metlika	NPK	228	153	51
50.	Paradižnik	Franko M., Solkan	NPK	87,5	—	—
51.	Paprika	Franko M., Solkan	NPK	625	—	—
52.	Črna detelja	Lombergar I., Kamnik	NPK	58	46	26

prečja. Povprečje 16 mtc po hektarju pa je vsekakor prenizko, vsaj za tako bogate le- tine kot je bila leta 1957.

Pri pšenici izstopajo z visokimi pridelki predvsem italijanske sorte, pa tudi pri doma- čih sortah je bilo povprečje visoko prekora- čeno. Uspehi, doseženi z našimi gnojilnimi poskusi nekako sovpadajo z uspehi, ki jih danes že dosegamo z vsestranskim prizadeva- njem za dvig hektarskih donosov pšenice.

Na travnikih in deteljah smo hoteli do- kazati, kako bistveno se lahko dvigne krmna baza z uporabo umetnih gnojil. Rezultati, ki smo jih dobili, to vsekakor dokazujejo.

Podobni uspehi so bili doseženi tudi pri drugih kmetijskih rastlinah, razen v štirih pri-

merih, kjer zaradi objektivnih razlogov (toča, suša itd.) pridelek ni dosegel povprečja.

Zelo zanimiva so poročila kmetovalcev, pri katerih so se poskusi izvajali. Tudi v deba- tah z njimi ob priliki obhoda poskusnih obra- tov smo ugotavljali veliko zanimanje za vpra- šanja o gnojenju z umetnimi gnojili, za uspe- he, ki jih z njimi dosežemo, o rentabilnosti uporabe in še druga vprašanja v zvezi z ve- čanjem kmetijske proizvodnje. V vseh prime- rih smo skušali preko gnojilnih poskusov ve- čati strokovno razgledanost kmetovalcev. S tem smo zainteresirali za stvar ne samo enega kmetovalca, ampak je neposredno ali posredno spremljal poskus vedno še širši krog sosednih kmetov. Ker so bili poskusi označeni s tab-

licami, so poskusne parcele opazovali tudi drugi mimoidoči ljudje.

Na ta način smo z našimi poskusi, v pri- merjavi s propagandno reklamo v obliki raz- nih časopisnih oglasov, gotovo dosegli večje uspehe. Tako smo pripomogli k našim skup- nim naporom z dvig kmetijske proizvodnje. S tem je bil naš namen v polni meri dosežen.

Zbrani in na tem mestu objavljeni podatki pa so dokaz za uspešnost uporabe umetnih gnojil in napotilo za našo nadaljnjo pot v kmetijstvu pri povečevanju kmetijske proiz- vodnje.

inž. Martin Mis

BRZOTURNIR

Na brzoturnirju za prvenstvo v mesecu aprilu je sodelovalo 12 igralcev. Zmagal je Snajder z 10 točkami, drugi je bil inž. Stegenšek 9 in pol točk, tretji inž. Pipuš 8 točk, četrty Dečko 7 in pol, peti Persolja 7, šesti inž. Klinger 6 in pol, sledijo Jančič, Zorko, Zele, Koklič, Skale in Poklšek.

PRVENSTVO CINKARNE V ŠAHU

V mesecu aprilu je bil končan turnir za prvenstvo Cinkarne v šahu za leto 1958.

Tega turnirja se je udeležilo rekordno število igralcev, in sicer 17. Med udeleženci tekmovanja je bilo letos nekaj novih članov pa tudi nekateri stari člani naše sekcije so se po daljšem času spet vključili v igro.

Sam turnir je potekal v tovariškem vzdušju kar pa ne pomeni, da ni bilo ostrih borb v partijah. Res je, da je bilo pri teh partijah kakor tudi v vrstnem redu dosti presenečenj.

Kot favorit za letošnjega prvaka je veljal od vsega pričetka inž. Vrhovec, ki je s svojo 100 % zmago v partijah izpolnil pričakovanje. Drugo mesto je nepričakovano zasedel Dečko, kar je za njega dosedaj največji uspeh. Tretje in četrto mesto si delita Snajder in inž. Klinger. Prvega smo pričakovali pri vrhu lestvice med tem pa je inž. Klinger poskrbel za presenečenje. Če ne bi v odločilnem zadnjem srečanju z Dečkom napravil grobe napake, bi se gotovo vsaj njemu pridružil. Peto in šesto mesto si delita inž. Stegenšek in inž. Pipuš. Oba smo pričakovali eno do dve mesti višje, toda igrala sta na tem turnirju zelo nesigurno kar posebej velja za dosedanjega prvaka inž. Pipuša. Sedmo do deveto mesto si delijo Trojak, inž. Marjanovič in Persolja, ki so se z nad polovičnim uspehom ravno še uvrstili med zmagovalce turnirja. Na desetem mestu je zaostal Jančič, ki v zadnjem času preživlja krizo. Upajmo, da bo prihodnje leto boljše. Enajsti je Zele, ki na tem turnirju ni tako slabo igral, kot se je uvrstil. Z nekaj več vaje se bo razvil v dobrega igralca. Dvanajsto mesto je zasedel Skale. Za njega kakor za ostalih pet igralcev je bila to težka preizkušnja. Pri tem naj omenimo, da so prvič na takem turnirju igrali Naraks, Poklšek in Belina. Slednji je zaradi bolezni izgubil nekaj partij brez igre. Zorko in Koklič bosta morala odpraviti svojo napako — hitro igranje.

Turnir je pokazal, da je med člani našega kolektiva še dosti šahistov, ki bi se lahko razvili v dobre igralce. Naloga močnejših igralcev naše sekcije bo vsem tem članom s predavanji in vajami posredovati potrebno znanje.

Prvih devet igralcev je prejelo lepe praktične nagrade — darilo sindikalne podružnice.

Podrobni rezultati turnirja so razvidni iz priložene tabele spodaj:

Brzoturnir

Na brzoturnirju za prvenstvo v mesecu juniju je zmagal inž. Klinger s 4 točkami, 2. do 3. Snajder in Dečko, 4. inž. Pipuš, 5. Stamenkovič in 6. Zele.

BRZOTURNIR

Na brzoturnirju za prvenstvo v mesecu maju je sodelovalo sedem igralcev. Zmagal je Snajder s 6 točkami, drugo mesto je osvojil inž. Klinger 5 točk, sledijo inž. Pipuš, Zorko, Skale, Koklič in Zele.

INVALIDSKI ŠPORTNI TEDEN

Okrajna zveza vojaških invalidov Celje je priredila v dneh od 24. do 31. marca »Invalidski športni teden«. Med ostalimi prireditvami je bil odigran moštveni brzoturnir, na katerem je zmagalo naše moštvo pred Invalidom in Betonom. Naše moštvo je prejelo v trajno last lep pokal.

V okviru tega tekmovanja je bil odigran tudi brzoturnir posameznikov, na katerem je zmagal član invalidov Ranzinger, drugo in tretje mesto si delita ing. Pipuš in ing. Vrhovec, sledijo Snajder, Aubrecht, Podbevšek, ing. Cijan in ing. Zlajpah.

SINDIKALNO PRVENSTVO CELJA

Okrajna šahovska zveza Celje je organizirala s pomočjo OSS Celje sindikalno moštveno prvenstvo Celja za leto 1958. Tekmovanje, katerega se je udeležilo sedem moštev je bilo zaključeno konec meseca aprila.

Moštva:	1	2	3	4	5	6	7	Točke	Mesto
1 Cinkarna I.	●	5	5½	4	5½	6	6	32	I.
2 Železarna Štore	1	●	4½	5	4½	3	6	24	II.
3 Cinkarna II.	½	1½	●	3½	3½	6	6	21	III.
4 Kovinsko podjetje	2	1	2½	●	4	3	5	17½	IV.
5 OLO Celje	½	1½	2½	2	●	5	5	16½	V.
6 Železnica	0	3	0	3	1	●	6	13	VI.
7 Tiskarna	0	0	0	1	1	0	●	2	VII.

CINKARNA — OKRAJNI PRVAK

V dneh od 30. 5. do 1. 6. je bilo v Velenju okrajno moštveno tekmovanje. Od vseh upravičencev so se prijavile za tekmovanje le štiri ekipe. Tekmovanje je organizirala Okrajna šahovska zveza Celje s pomočjo šahovske sekcije v Velenju.

Tudi letos je bilo naše moštvo glavni favorit za prvo mesto, kar se je tudi uresničilo. To je že tretja zaporedna zmaga našega moštva na okraj. prvenstvu. Za zmagovalca na tem tekmovanju je podaril OSS Celje krasen prehodni pokal.

Cinkarna je nastopila z naslednjimi igralci: 1. inž. Vrhovec (2½), 2. Snajder (2), 3. inž.

Opaziti je, da se tega tekmovanja v zadnjih letih udeležuje vedno manj moštev. V bodoče bo treba sindikalno tekmovanje v Celju skrbno pripraviti. Predvsem bo treba ta tekmovanja organizirati že ob pričetku leta, t. j. meseca januarja. Posebno važnost bo treba posvetiti tehnični izvedbi tekmovanja, ter do- ločiti dobre sodnike.

Na letošnjem prvenstvu je že tretjič zapo- vrstjo zmagalo naše prvo moštvo, ki je z vi- sokimi izidi premagalo vse nasprotnike. Drugo mesto je zopet osvojilo moštvo Železarne iz Štor. Izgleda, da so sedaj naši sosede iz Štor prevzeli našo nekdanjo vlogo, vedno drugi! Če bo res tako potem imajo v tolažbo, da bo to trajalo »samo« štiri leta, kolikor smo mi po- trebovali za osvojitve prvega mesta. Na tretje mesto se je presenetljivo uvrstilo naše drugo moštvo. Z malo več pazljivosti bi lahko na- brali še več točk. Četrto je bilo Kovinsko pod- jetje. Na petem mestu je moštvo OLO Celje. Če bi vedno prišli k tekmovanju z najmočnej- šimi igralci, ki jih imajo na razpolago, bi bili nevarni tekmeč za najvišje mesto. Šesto me- sto so zavzeli Železničarji, nekdanj močni se- daj le s težavo pridobijo igralce k igri. Na zadnjem mestu je zaostalo mlado moštvo gra- fičarjev, ki so kljub visokim porazom v tek- mah disciplinirano nadaljevali igro. S svojim zadržanjem zaslužijo vso pohvalo.

Prvi dve moštvi iz tega tekmovanja sta si priborili pravico igranja na okrajnem prven- stvu, ki bo v Velenju.

Podrobni izidi tekem so razvidni iz na- slednje tabele:

Moštva:	1	2	3	4	5	6	7	Točke	Mesto
1 Cinkarna I.	●	5	5½	4	5½	6	6	32	I.
2 Železarna Štore	1	●	4½	5	4½	3	6	24	II.
3 Cinkarna II.	½	1½	●	3½	3½	6	6	21	III.
4 Kovinsko podjetje	2	1	2½	●	4	3	5	17½	IV.
5 OLO Celje	½	1½	2½	2	●	5	5	16½	V.
6 Železnica	0	3	0	3	1	●	6	13	VI.
7 Tiskarna	0	0	0	1	1	0	●	2	VII.

Stegenšek (2), 4. Dečko (1), 5 inž. Pipuš (3 — 100 %!), 6. inž. Klinger (2½). Številke v okle- paju pomenijo priborjene točke.

Posamezni izidi tekem so razvidni iz prilo- žene tabele turnirja. Moštveno tekmovanje je vodil prof. Grašer iz Rogaške Slatine, ki je opravil svojo nalogo zelo dobro. Res je, da so vsi igralci bili zelo disciplinirani s čimer so omogočili nemoten potek tekmovanja.

Na večer pred začetkom tekmovanja je bil odigran brzoturnir na katerem je sodelovalo 12 igralcev. Prvo in drugo mesto sta si raz- delila Skok Stane (Prebold) in Snajder (Cin- karna) z 10 točkami, 3. prof. Grašer (Rog.

Prvenstvo Cinkarne v šahu za leto 1958

Udeleženci	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	Točke	Mesto
1. inž. Vrhovec	●	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16	1.
2. Dečko	0	●	0	1	½	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13½	2.
3. Snajder	0	1	●	½	½	½	1	½	½	1	1	1	1	1	1	1	1	12½	3.—4.
4. inž. Klinger	0	0	½	●	1	1	½	½	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12½	3.—4.
5. inž. Stegenšek	0	½	½	0	●	½	½	1	1	½	1	1	1	1	1	1	1	11½	5.—6.
6. inž. Pipuš	0	0	½	0	½	●	1	1	1	½	1	1	1	1	1	1	1	11½	5.—6.
7. Trojak	0	0	0	½	½	0	●	½	1	1	0	0*	1	1	1	1	1	8½	7.—9.
8. inž. Marjanovič	0	0	½	½	0	0	½	●	0	½	½	1	1	1	1	1	1	8½	7.—9.
9. Persolja	0	0	½	0	0	0	0	1	●	0	1	1	1	1	1	1	1	8½	7.—9.
10. Jančič	0	0	0	0	½	½	0	½	1	●	0	1	0	1	1	1	1	7½	10.
11. Zele	0	0	0	0	0	0	1	½	1	1	●	½	0	1	1	1	1	7	11.
12. Skale	0	0	0	0	0	0	1*	0	0	0	½	●	1	0	1	1	1	5½	12.
13. Zorko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	●	0	1	1	1	5	13.—14.
14. Naraks	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	●	1	1	1	5	13.—14.
15. Poklšek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	●	1	1	2	15.
16. Koklič	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	●	1	1	16.
17. Belina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	●	0	17.

Slatina), 4. Zupan (Prebold), 5. Belej (Store), 6. do 8. inž. Nečemer (Store), Debevc (Prebold), Premozič (Velenje), 9. Skok VI. (Prebold), 10. Arzenšek (Store), 11. Kavka (Store) in 12. Golavšek (Prebold).

Moštva	1	2	3	4	Tč.
1. Cinkarna Celje	● 4½	4	4½	13	I.
2. Zvezarna Štore	1½	● 3½	4	9	II.
3. Tekstilna Prebold	2	2½	● 3	7½	III.
4. Elektr. Šoštanj	1½	2	3	● 6½	IV.

Prijateljska tekma

Dne 11. junija je bilo v Dobrni prijateljsko športno srečanje v kegljanju, namiznem tenisu, streljanju in šahu z gojenci tamkajšnjega mladinskega doma »Miha Pintar«.

Šahisti so nastopili z drugim moštvom, ki je bilo ojačano z dvema igralcema prvega mo-

štva. V tem srečanju so se izkazali domačini kot daleč boljše moštvo saj so naši igralci doživeli pravo katastrofo. Posebej moramo pohvaliti dobro igro mladincev Cafute, Dreua in Terčiča. Tudi drugi so bili enakovredni nasprotniki našim igralcem. Pri tem naj povemo še, da so ti mladi igralci na letošnjem mladinskem moštvenem tekmovanju za prvenstvo LRS zasedli tretje mesto za Ljubljano in Mariborom, kar nam daje upati, da se bodo razvili v dobre šahiste.

Posamezni izidi srečanj so naslednji:

»Miha Pintar« — Cinkarna 12 : 4

1. Cafuta — Dečko	2 : 0
2. Marošek — inž. Klinger	1 : 1
3. Rožanc — inž. Marjanovič	1 : 1
4. Novak — Jančič	1 : 1
5. Dreu — Skale	2 : 0
6. Terčič — Stamenkovič	2 : 0
7. Hudali — Poklšek	1 : 1
8. Kastelic — Koklič	2 : 0

Ker so le v streljanju zmagali cinkarnarji so mladinci odločili srečanje v svojo korist z izidom 3 : 1, kar je pohvale vredno.

Zmagovalna ekipa Cinkarnarjev

Foto ing. Klinger

Zakon o delovnih razmerjih

(Nadaljevanje)

Odstranitev z dela (suspenz)

Direktor ali druga pooblaščen oseba lahko odstrani (ni pa dolžan tega storiti) delavca z dela, če je zoper njega uveden kazenski ali disciplinski postopek zaradi hujše kršitve delovne discipline ali če je zaloten pri hujši kršitvi delovne dolžnosti. Če pa je delavec v priporu ali preiskovalnem zaporu, pa je direktor ali pooblaščen oseba dolžna izdati odločbo o odstranitvi z dela.

Direktor mora predložiti odločbo o odstranitvi z dela v pretres upravnemu odboru na prvi naslednji seji, če pa je izdala odločbo ložiti upravnemu odboru, vendar pa ne direktno temveč potem direktorja.

Upravni odbor lahko potrdi ali pa odpravi tako odločbo.

Med odstranitvijo z dela ima delavec pravico do nadomestila za osebni dohodek po tarifni postavki za redni delovni čas v sorazpoblaščen oseba pa jo mora istotako predmerju z višino osebnega dohodka, ki se za ta čas izplača drugim delavcem, medtem, ko prejema delavec, ki je odstranjen z dela in se nahaja v zaporu ali priporu nadomestilo za osebni dohodek obračunan na podlagi povprečnega osebnega dohodka, ki ga je imel delavec v zadnjih 3 mesecih do meseca v katerem je bil priprt oziroma dan v preiskovalni zapor, tako kot to določa način obračunavanja nadomestila za letni dopust.

Med prestajanjem zaporne kazni delavec nima pravice do osebnega dohodka oziroma do nadomestila.

Materialna odgovornost

Delavec, ki po svoji krivdi napravi podjetju škodo v zvezi z opravljanjem dela, mora to škodo povrniti. Delavec torej ni dolžan poravnati vsake škode, ki jo napravi pri delu, temveč le ono, ki izvira zaradi njegove krivde.

Če stori škodo več delavcev, se ugotovi odškodnina posebej za vsakega delavca v sorazmerju z njegovo odgovornostjo za povzročeno škodo. Če ni mogoče ugotoviti za vsakega delavca sorazmerne odškodninske odgovornosti, morajo škodo povrniti v enakih delih. Postopek za ugotovitev in poravnava škode začne direktor ali druga pooblaščen oseba.

Škodo in okoliščine v katerih je nastala, njeno višino ter kdo je škodo napravil, ugotovi

vi 3 članska strokovna komisija. Če ta dejstva in okoliščine niso sporni, se komisija ne ustanovi.

Komisijo imenuje upravni odbor.

Odločbo o povrnitvi škode do 10.000 din izda direktor ali druga v pravilih pooblaščen oseba. O povrnitvi škode, ki jo napravi direktor, do zneska 10.000 din izda odločbo delavski svet.

Zoper odločbo direktorja ali pooblaščen osebe o povrnitvi škode ima delavec pravico ugovora na upravni odbor v roku 8 dni od dneva vročitve odločbe. Direktor nima pravice pritožbe proti odločbi delavskega sveta.

Na podlagi odločbe upravnega odbora in delavskega sveta ni mogoče napraviti izvršbe, temveč se sme opraviti izvršba le s predlogom izdaje plačilnega naloga pri rednem sodišču po določbah zakona v pravnem postopku.

Odškodninski zahtevek preko 10.000 din se lahko uveljavlja samo pri pristojnem rednem sodišču.

Iz opravičenih razlogov je lahko delavcu popolnoma ali deloma odpuščeno plačilo odškodnine ter se taka odpustitev lahko le izda z odločbo delavskega sveta s soglasjem upravnega organa obč. ljudskega odbora, ki je pristojen za finance. Kjer to soglasje ni podano ali pa če je bila škoda storjena namenoma, se odločbe o dopustitvi plačila odškodnine ne more izdati.

Prav posebno bi bilo opozoriti, da je podjetje odgovorno za škodo, ki jo delavec napravi posameznikom ali pravnim osebam v zvezi s svojim delom, vendar pa ima podjetje pravico zahtevati povrnitev zneska, ki ga je izplačalo, če je delavec povzročil škodo namenoma ali iz velike malomarnosti. Tak zahtevek podjetja napram delavcu zastara v 6 mesecih od dneva izplačila. Ta določila so nova in se doslej niso izvajala oziroma so bila v pravni praksi dokaj sporna. Novi predpisi pa urejajo ta razmerja dovolj jasno in nedvoumno, ter bo le od primera do primera presojati, če je bil pri delavcu, ki je povzročil škodo, podan namen povzročiti škodo, ali če je bila podana le velika malomarnost. Če se slednje ne bo dalo ugotoviti, podjetje ne bo upravičeno regresno zahtevati povrnitev vplačanega zneska za škodo.

Vse pritožbe se vlagajo v 8 dneh od dneva vročitve odločbe. Pritožba se vložijo pri onem organu, ki je izdal odločbo o kazni. Pritožbo lahko vložijo razen kaznovanega še sindikalna podružnica, proti odločbam disciplinske komisije pa direktor in sindikalna podružnica. Disciplinsko sodišče odloča o pritožbi v nejavni seji, in ker zakon nima podobnega besedila za disciplinsko komisijo kadar odloča na drugi stopnji, bo po analogiji po vsej verjetnosti tudi ta odločala v teh primerih v nejavni seji.

Vse pravomočne odločbe o disciplinskih kaznih se morajo poslati direktorju oziroma za to pooblaščen oseb, da jih izvrši in vpiše v evidenco.

Glede samega postopka ni posebnih novosti. Obravnave pred disciplinsko komisijo so ustne in javne ter se mora voditi zapisnik. Opozoriti bi bilo še, da morajo disciplinske komisije, kadar v svojem poslovanju ugotovijo sodno kaznivo dejanje, slednje prijaviti pristojnemu državnemu organu, ter da morajo pri tem hkrati določiti, ali se naj disciplinski postopek odloži do odločbe pristojnega državnega organa. V takih primerih, ko se bo disciplinska komisija odločila za odložitev bo zaradi primernosti dolžna, čeprav to v zakonu ni nikjer predpisano, o tem obvestiti direktorja, in to zaradi event. začasne odstranitve z dela. Opozoriti bi bilo pri tem še, da je disciplinska komisija upravičena in dolžna izreči tudi one kazni, ki jih je sicer upravičen izreči direktor ali pooblaščen oseba, in to v primerih kadar v svojem postopku ugotovi, da ni hujše kršitve delovne discipline.

Končno bi bilo še opozoriti, da je tudi podana možnost obnove disciplinskega postopka in to v primerih in pogojih, ki jih določa zakonik o kazenskem postopku ter zahteve za varstvo zakonitosti v delavčev škodo, vendar pa o teh izjemnih pravnih sredstvih ne bomo razpravljali, ker prihajajo praktično zelo redko v poštev in bi obravnavanje tega zavzelo prevelik obseg sestavka. Kot zadnje bi bilo važno opozoriti še na to, da se za postopek pred disciplinsko komisijo smiselno uporabljajo določbe zakonika o kazenskem postopku, če ni v zakonu o delovnih razmerjih drugače določeno.